

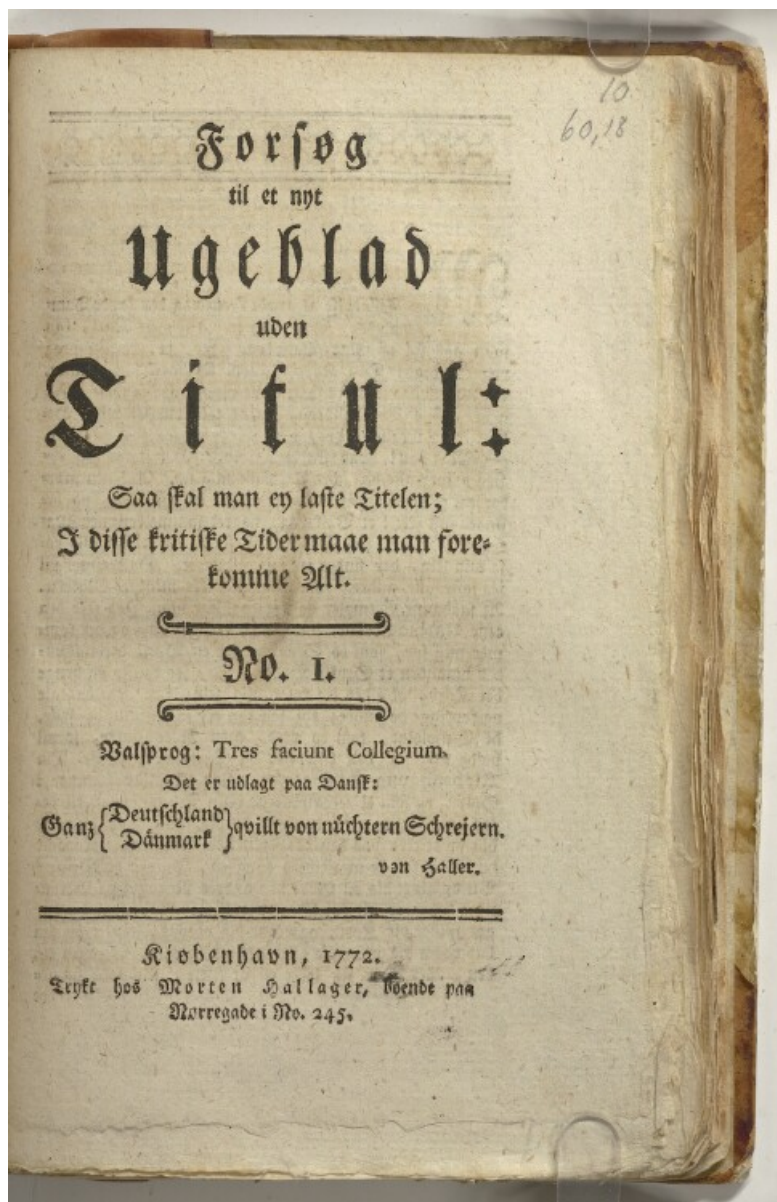
Titel: Forsøg til et nyt Ugeblad uden Titul: Saa skal man ey laste Titelen; I disse kritiske Tider maae man forekomme Alt. No. 1.

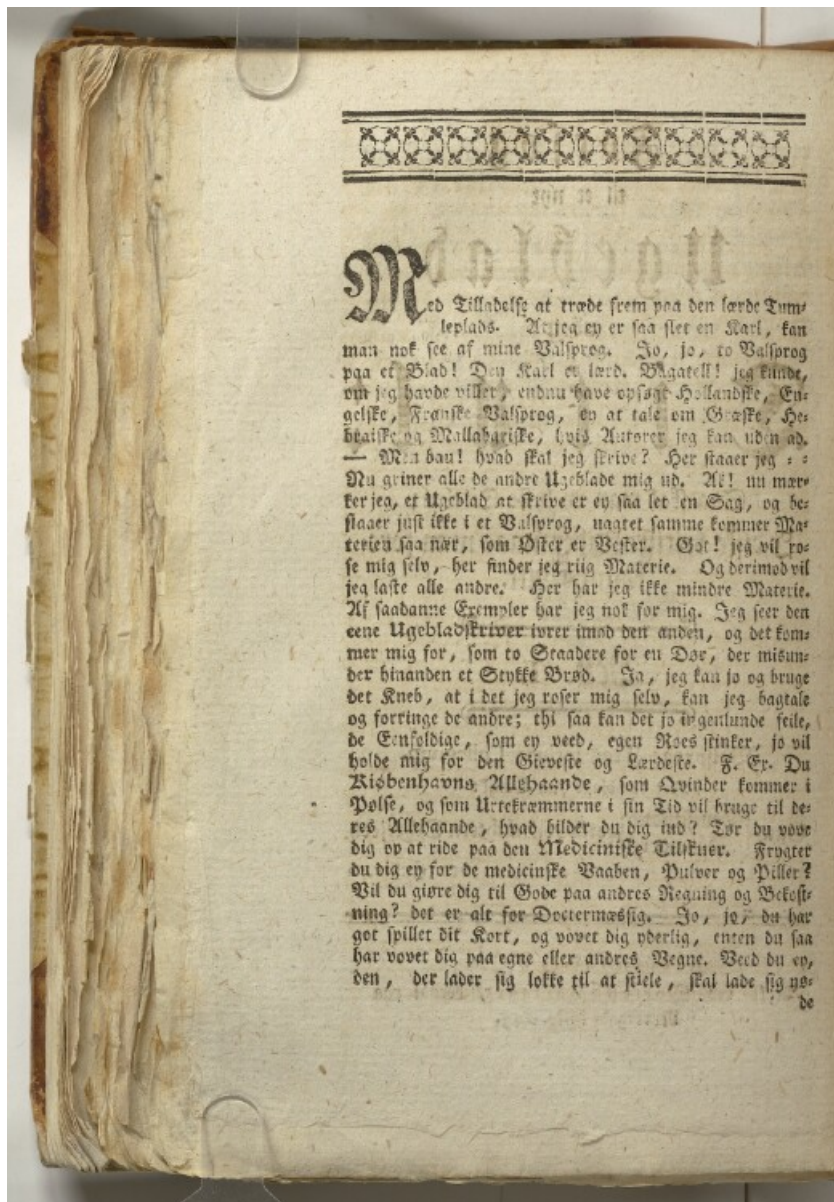
Citation: "Forsøg til et nyt Ugeblad uden Titul: Saa skal man ey laste Titelen; I disse kritiske Tider maae man forekomme Alt. No. 1.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18*, Morten Hallager, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-2_018-shoot-workid2_018_010/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18

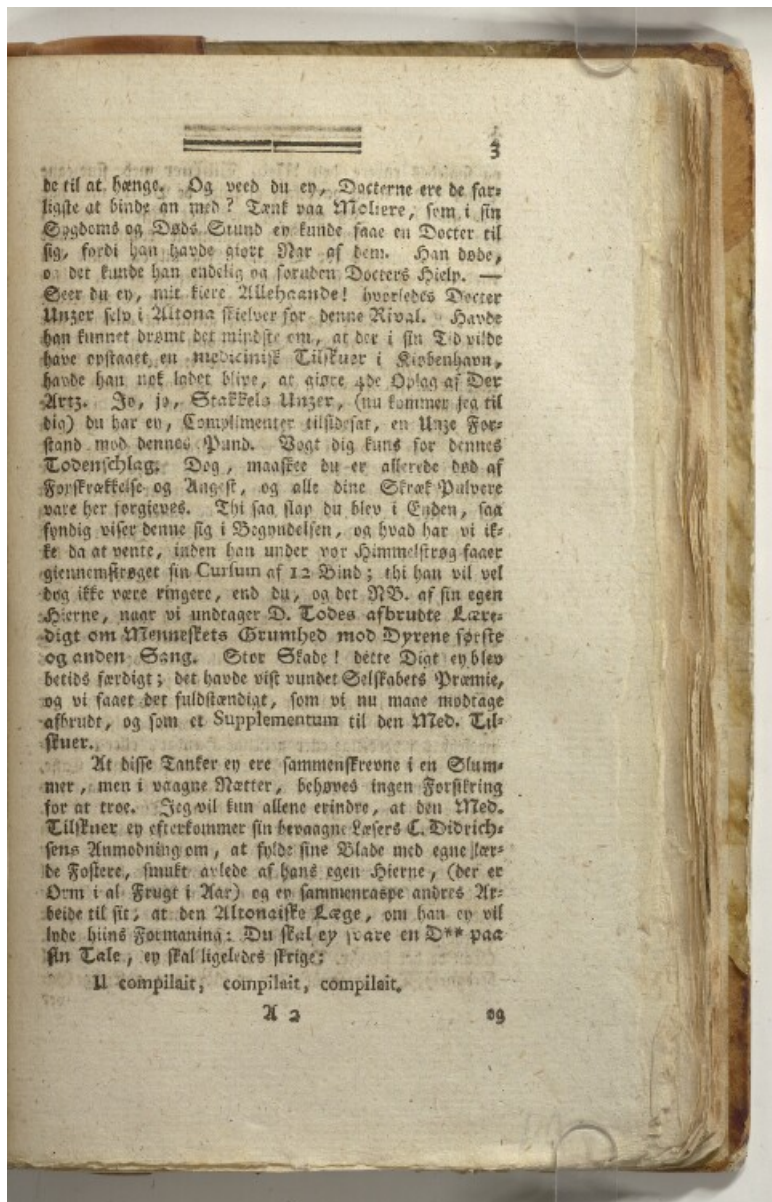
Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Med Tilladelse at træde frem paa den lærde Tums
leplads. Altså er jeg saa stød en Karl, kan
man nok see af mine Balsprog. Jo, jo, to Balsprog
paa et Blad! Den Karl er lærd. Bagatell! jeg kunde
om jeg havde villet, endnu have opsagt Hollandske, En-
gelske, Franske Balsprog, en at tale om Gæstke, He-
braiske og Malabariske, hvis Aatorer jeg kan ud en ad.
— Men hvad skal jeg skrive? Her staaer jeg:
Nu griner alle de andre Ugeblade mig ud. Al! nu mær-
ker jeg, et Ugeblad at skrive er en saa let en Sag, og be-
staaer just ikke i et Balsprog, naaget samme kommer Ma-
terien saa nær, som Viter er Bester. God! jeg vil ro-
se mig selv, her finder jeg rigtig Materie. Og derimod vil
jeg laste alle andre. Her har jeg ikke mindre Materie.
Af saadanne Exempler har jeg nok for mig. Jeg ser den
ene Ugebladskriver tværet imod den anden, og det kom-
mer mig for, som to Graadere for en Dør, der misun-
der hinanden et Stykke Brød. Ja, jeg kan jo og bruge
det Kneb, at i det jeg roser mig selv, kan jeg bagtale
og forringe de andre; thi saa kan det jo ingenlunde seile,
de Enfoldige, som en veed, egen Næs stinker, jo vil
holde mig for den Sierste og Lærdeste. F. Er. Du
Kisbenhavns Allehaande, som Qvinder kommer i
Pølse, og som Urtekrammerne i sin Tid vil bruge til de-
res Allehaande, hvad bilder du dig ind? Lør du vove
dig op at ride paa den Mediciniske Tilstuer. Kvæter
du dig en for de mediciniske Vaaben, Pulver og Piller?
Vil du gjøre dig til Gode paa andres Næving og Bekæf-
ning? det er alt for Doctermæssig. Jo, jo, du har
got spillet dit Kort, og vovet dig yderlig, enten du saa
har vovet dig paa egne eller andres Begne. Veed du en-
den, der lader sig lokke til at stuele, skal lade sig vø-
de

3
 he til at henge. Og veed du ey, Docterne ere de far-
 ligste at binde an med? Tank paa Meliere, som i sin
 Eggdoms og Døds Stund ey kunde faae en Docter til
 sig, fordi han havde gjort Nar af dem. Han døde,
 og der kunde han endelig og foruden Docters Hielp. —
 Seer du ey, mit kære Allehaande! hvorledes Docter
 Anzer selv i Altona skielver for denne Rival. Havde
 han kunnet drømt det mindste om, at der i sin Tid vilde
 have opstaaet en medicinsk Tilfuer i Kiøbenhavn,
 havde han nok ladet blive, at gjøre 4de Del af Der
 Arts. Jo, ja, Stakkels Anzer, (nu kommer jeg til
 dig) du har en Complimenter tilfødsat, en Unze For-
 stand mod dennes Vand. Vagt dig kunts for dennes
 Todenchlag. Dog, maaffee du er allerede død af
 Forfrættelse og Angst, og alle dine Skrak Pulvere
 vare her forgiøves. Thi saa slap du blev i Enden, saa
 syndig viser denne sig i Begyndelsen, og hvad har vi ik-
 ke da at vente, inden han under vor Himmelfrog faaer
 gennemskroget sin Cursum af 12 Bind; thi han vil vel
 dog ikke vere ringere, end du, og det M.D. af sin egen
 Hierne, naar vi undtager D. Todes afbrudte Lære-
 digt om Menneskets Grumhed mod Dyrene første
 og anden Sang. Ster Skade! dette Diat ey blev
 betids ferdigt; det havde vist vundet Selskabets Pramie,
 og vi faaet det fuldstændigt, som vi nu maae modtage
 afbrudt, og som et Supplementum til den Med. Til-
 fuer.

At disse Tanker ey ere sammenkrevne i en Slum-
 mer, men i vaagne Nætter, behaves ingen Forsikring
 for at troe. Jeg vil kun allene erindre, at den Med.
 Tilfuer ey efterkommer sin heraaagne Lesers C. Didrich-
 sens Anmodning om, at folde sine Blade med egne lær-
 de Fostere, smukt avlede af hans egen Hierne, (der er
 Dem i al Frukt i Nar) og ey sammenraspe andres Ar-
 bejde til sig; at den Altonaiske Læge, om han ey vil
 lode hiins Formaning: Du skal ey vare en D** paa
 sin Tale, ey skal ligelødes strige;

U compilait, compilait, compilait.

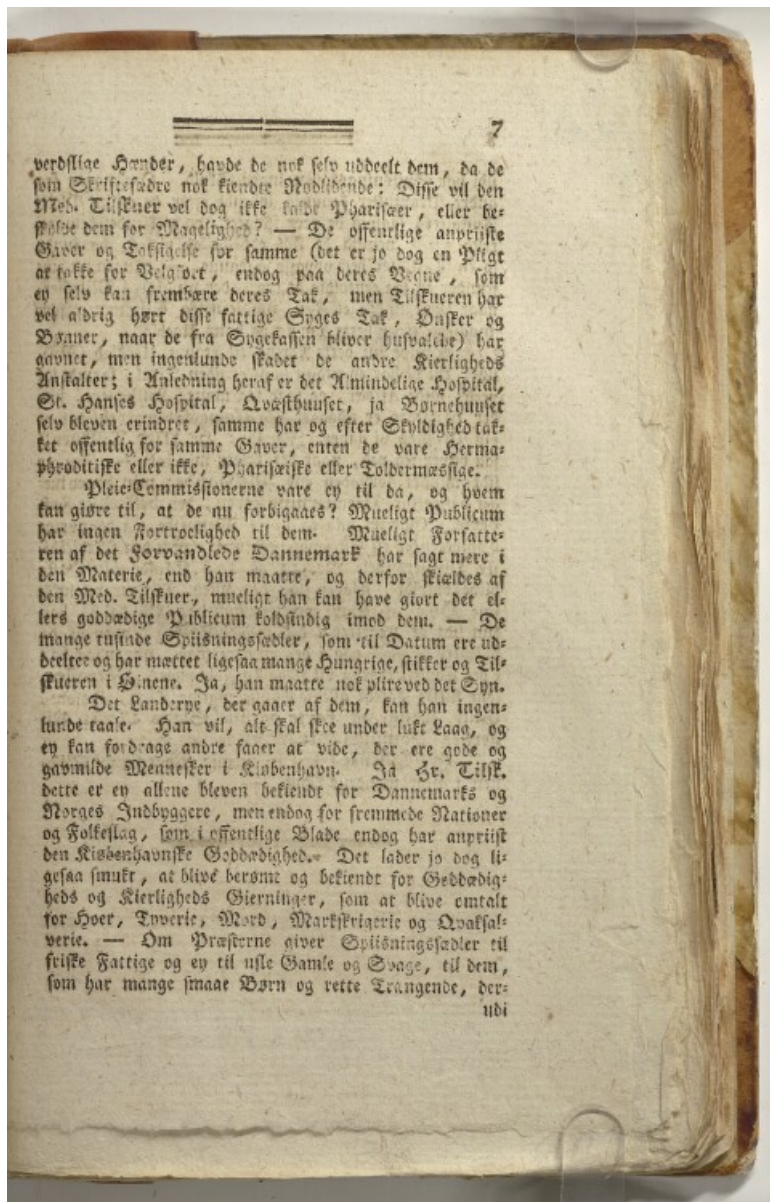
og saaledes curere den Med. Tilskuer med sine egne
Piller (Det maae være følt at sluge de Piller, man har
selv gjort) — Jeg gad dog nok seet disse to Læger i
Haar paa hinanden. (Ved Klammerie kommer baade
Lagn og Sandhed for Dagen) Jeg vil da haabe den
medicinske Hydra fik saadanne Trækster af den Alto-
naiske Herculis Kølle, at han ihukom de mærkelige
Ord: Læge! læg dig selv, og glemte at anvende sine
Piller for at curere den, dog ey endnu sigelst, Fattiges
Syge-Kasse, paa hvilken denne medicinske Hydra
udspyer al sin Forgift, og som er en Torn i hans Dine.
Da man med Sandhed kan spørge ham: Er dit Øye
ont, fordi andres er got? Han fik nok saa lang en
Næse, som Cervetti (alle Slags Næser hører og til et
medicinsk Ugeblad) Den forstjenede Med. Tilskuer
taenker (nu kommer jeg til dem, da man har endnu ingen
Svar seet fra Hr. Agent Holck, og muelig han tier og
foragter den Med. Tilskuers Sladder) Ingen flere i
Kjøbenhavn gjøre got, og giver Almisse, end de, der
sender deres tvetydige Gaver til Adresse-Contoitet. Jo
visstlig, de maae troe mig paa Autors Varsle, ere der
dog de, som gjøre got i London, og ey lader den eene
Haand vide, hvad den anden gier. Gaf du bort og
gior ligesaa. NB. ifald De vil gjøre got med deres
eget og ey med andres. — Men at der jo kan være man-
ge Veldædige, som ey har Leilighed at uddele selv, det
kan jo være ganske formodentlig. Enten da disse Gaver
nedlægges i verdslige eller aejstlige Hænder, eller i Kirke-
blokke og Tavler, eller i Pleie-Commissiønernes Casse,
ja hvad enten de kommer af Troen eller ikke, saa ere jo
dog de Fattige Syge riante med dem. Thi den Med.
Tilskuer er dog saa honet at troe, at de Fattige, som
Gaverne ere bestemte til, skeer ingen Uret eller For-
nærmelse af de verdslige Hænder, i hvilke de betroes til
Uddeling. (Veliem maater og mod sin Villie siige Sand-
hed) — Han ivrer sig forkræftelig mod de indsendte
tvetydige Gaver, og vassende Taksigelser for samme.
(Kan de der see Hr. Tilskuer, at Betsignelsen bliver vel
beregnet) Det er sandt, det er indkomne adskillige Ga-
ver

ver af adskillige Grunde; men bliver det ikke Giverens
 Sag, og bliver Gaverne ikke derfor lige kraftige for de
 Fattige? En Præst takker jo sin hele Menighed for Of-
 fer, mon man skulle troe, alle ofrer ham af et reent
 Herte? Men han takker jo dog ligesaa vel en Hæder,
 som den sande Christen. Han haaber det beste, det sam-
 me bør enhver anden. Og mon en Doctor ikke ligesaa
 vel kan tage imod en Douceur af en ugubelig Patient,
 som af en Gudelig? Mon han anser dem for Blodpenge?
 Ja, maaskee, og derfor sænger dem i Tempels Riste.
 Men, der maac de ey komme, Ja, Ja, saa kan han
 paa mine Ord med et roeligt Sind og god Samvittig-
 hed beholde dem selv. — Men det latterligste i alt det-
 te er: at alle disse phariseiske og hermaphroditiske Vel-
 dedigheds Gaver skulde ligesom blive gode og uskyldige,
 naar de kun enten leveredes til en Skriftefader, laades
 i Kirkeblokken, eller kom i Pleie-Commissionernes Cas-
 ser, thi hertil, men ikke i verdslige Hænder, skulle alle Ga-
 ver, enten de vare onde eller gode, indflyde. Ufælig
 Snaa og Dulder paa den lærde Tumselabs! mig tykkes
 dog, hvad de verdslige Sindedes Gaver anbelanger, at
 disse meget vel kunde imodtages af verdslige Hænder, om
 de end havde 20 Lotterie-Collectioner, at de hellige og
 rene Hænder ey skulde besmittes af Blodpenge. — Dog
 saalænge det er tilladt at gjøre sig Venner af den uret-
 færdige Mammon, bliver det og ligegyldigt i Guds Di-
 ne, hvem der annammer Gaverne til at uddele, og en-
 ten Uddelelsen skeer ved Føder eller Grafer, Præster
 eller Doctere, Geistlige eller Verdslige, saar Gaver-
 ne lige høit opskrevne i de himmelske Protocollen.

Men Grunden til al denne overfyldende sorte Gals-
 de er denne: Imod 10 Rdlr. til Syge-Kassen allene
 er ikke kommet 10 Sk. til Pleie-Commissionerne.
 See Med. Tilsk. No. 2. pag. 15. Dette er Aarsagen,
 hvi denne Tilskuer seer saa stærkt til Sygekassen. Er
 dette ikke talt som af en ægte Eli Sam, der forlangte det
 Fæde af Folket, og naar de ey kunde faae, hvad de vil-
 de have, sloge de omkring sig med Vand og Skields-
 ord. — Jeg troer ey, Præsters og Pleie-Com-
 mis-

missionerne vil skolde denne deres Ufkyldigheds Herold
 og Udraaber megen Tak; thi de behøver ligesaa lidet de-
 res Misfærdighed, end af ham, som Sygekassen tør fryg-
 te sig for hans Fordømmelse. — Jult fordi Staden er
 fuld af Fattige og Elendige, just derfor indkommer saa
 mange Gaver fra de Gøddadige til dem. (Publiam
 kan nok see, hvad Fors. af det forvandlede Danmark
 har sagt, deras kan enhver troe, hvad han vil. Silds-
 ord afsatir aldrig en Sag undragen ved gammel Strand)
 og Nies Commissionerne vil jeg haabe, seer selv, at de
 Fattiges Tak er stort. Sid de kunde forsørge dem al-
 le! — Det var en aabenbar Uret, om man vilde be-
 skyde vore Præster, at de ingen Nødlidende kjendte.
 Ja, til visse kjender de mange, men ofte maae Klage;
 Kasserne ere tomme, dog har man en endnu hørt dem be-
 skyde Sygekassen eller Spisningekasserne derfor. Det
 er sandt; milde Konger og fromme Mennesker har be-
 stiftet Kierligheds Anstalter. Men enhver kan bestikke
 sig til Kierligheds Tjenest, hertil behøves neppe Konge-
 brev, og allermindst Frihed af den Med. Tilfuer;
 thi om denne Næsekjendere vil see i alle Hul, og for in-
 tet vil opvarte hele Kiøbenhavn og Christianshavns Fats-
 tige, ja, betiene vaa Draage, for intet, vil jeg haabe,
 ikke een af hans Ordensbrødre, end ikke de, som kan kjø-
 re og giøre Figurer, og har 3 Gange 400 Rdlr. aar-
 lig Lon, vil laste ham derfor. — Sygekassen er en Kier-
 ligheds Anstalt, og opprettet for fattige Syge. Sa-
 lig Geheimeraad Bernstorff var den første, som
 understøttede den, da han vel saae, de Fattiges eget
 Tilfand var alt for ringe til dens Bestandighed. Havde
 denne Salige Herre anseet den, som enten ulovlig, stris-
 dende mod det almindelige Biste, eller anseet den, som
 en fabelig Rival for Frederichs Hospital, eller andre
 Kierligheds Anstalter, vilde jeg vaa, han havde under-
 støttet et fabeligt Anlæg. Hans Exempel sulde man-
 ge, endog Præster, blant hvilke Hr. Professor og Dr.
 Kottbøll uddaa sine Prædikener Sygekassen til Biste,
 og Hr. Dr. Müntzer sine til Spisningekassen. Hava-
 de disse anseet det for syndigt, at betroe deres Gaver i
 verb

7

verdslige Hænder, havde de nok selv uddelt dem, da de
 som Christes fædre nok kendte Dødbibende: Disse vil den
 Med. Tilskuer vel dog ikke kalde Pharisæer, eller be-
 straffe dem for Magelighed? — De offentlige anpriste
 Gaver og Taksigelse for samme (det er jo dog en Pligt
 at takke for Bølg det, endog paa deres Bøgne, som
 ey selv kan fremføre deres Tak, men Tilskueren har
 vel aldrig hørt disse fattige Enges Tak, Dasker og
 Dramer, naar de fra Sygekassen bliver husvalde) har
 gaaet, men ingenlunde skadet de andre Kierligheds
 Anstalter; i Anledning heraf er det Almindelige Hospital,
 St. Hanses Hospital, Quakhuuset, ja Børnehuset
 selv bleven erindret, samme har og efter Skyldighed tak-
 ket offentlig for samme Gaver, enten de vare Herma-
 phroditiske eller ikke, Pharisæiske eller Tolbermæssige.

Dele Commissionerne vare ey til da, og hoem
 kan giøre til, at de nu forbigaaes? Mueligt Publicum
 har ingen Fortroelighed til dem. Mueligt Forsatte-
 ren af det forvandlede Danmark har sagt mere i
 den Materie, end han maatte, og derfor skældes af
 den Med. Tilskuer, mueligt han kan have gjort det el-
 lers goddædige Publicum holdstendig imod dem. — De
 mange rustede Spiisningsæbler, som til Datum ere ud-
 deeltet og har maattet ligesaa mange Hungriae, stikker og Til-
 skueren i Sinene. Ja, han maatte nok plire ved det Syn.

Der Landebye, der gaar af dem, kan han ingen-
 turde taale. Han vil, als skal ske under lukt Laag, og
 ey kan fordrage andre saer at vide, der ere gode og
 gavnlige Meenecker i Kiøbenhavn. Ja Hr. Tilsk.
 dette er en allene bleven bekendt for Danmarks og
 Norges Indbyggere, men endog for fremmede Nationer
 og Folkeslag, som i offentlige Blade endog har anprist
 den Kiøbenhavnske Goddædighed. Det lader jo dog li-
 gesaa smukt, at blive berømt og bekendt for Goddædig-
 heds og Kierligheds Gierninger, som at blive emtalt
 for Hoer, Loverie, Mord, Markstrigarie og Quaksa-
 verie. — Om Præsterne giver Spiisningsæbler til
 friske Fattige og ey til usle Gamle og Svage, til dem,
 som har mange smaae Børn og rette Trængende, der
 ubi

ndt har Spiisningsklassen ingen Skyld. Om nogen fra andre Provinser kommer løbende efter de andre Pleies Anstalter, saasom de troe Rigtet, og ey fiender dem rettelig = = = nemlig de skal arbejde og pleies, da kunde jo en Tilskuer best oppasse saadanne. — Ingen nu omstunder er saa eensfoldig at troe, der nu gives Mirakler, naar man undtager den medicinske Tilskuer, som maaskee troer dette om sig og hans Ugeblad.

Skulde nu dette Forsøg til et nyt Ugeblad (NB. nyt; thi vi har ey endnu havt et uden Titul, saavidt jeg ved) finde Afstræk, og saae saa mange Udfhavere, som der til Dato er udgaaet Spiisningsæbler; (thi det er om Profiten vi gaaer. Ikke saa? Hr. Med. Tilskuer!) saa bliver jeg ved, naar det falder mig ind. — Jeg er lidt mindre forvoven end Allehaande; men dog meget bange for Premierministeren, den besteedne Spl. derie. Gud fri mig og hvert Menneske fra de øvrige Competenter til Eghedsstaven! (See den Medicinske Tilskuers hele No. 11 og 12.) Skulde mit Onske blive opfyldt, haaber jeg, den Med. Tilskuer vil lukke sine Dine af Sorg og Græmmelse; thi da fik han kun lidt at see efter i det medicinske Fag, men fik da desmere at passe paa i det muntre Fag, hvor naar han i det Capitel troelig vil følge sin Forgænger, Patrollen, som flittig agtede alle saadanne vigtige Ting, saasom, Gilli, Lange og Forte og alle Slags Læser, Pigernes Bomulds-Strømper &c. &c. &c.

Hr. Tilskuer! er Ord endnu: Vogt sig for Espionen i Nordmandens Hud. —